

PAŃSTWOWA RADA OCHRONY PRZYRODY

THE STATE COUNCIL FOR NATURE CONSERVATION

KOMISJA DS. ZWIERZĄT – ANIMALS COMMITTEE

Ministerstwo Środowiska, ul. Wawelska 52/54, 00-922 Warszawa

TEL.: (+48) 22 57 92 017, FAX: (+ 48) 22 57 92 730, KOZ@PROP.MOS.GOV.PL

PROP/KOZ/2016-07-da

Warszawa, 04.04.2016 r.

Sz. P. Krzysztof Lissowski
p.o. Generalnego Dyrektora
Ochrony Środowiska

OPINIA

w sprawie wniosku o wydanie zezwolenia na krzyżowanie sokołów: hybrydy sokoła wędrownego *Falco peregrinus* i sokoła berberyjskiego *Falco pelegrinoides*, z sokolem wędrownym *Falco peregrinus*

W odpowiedzi na pismo z dnia 10.03.2016 r., znak: DZP-WG.671.3.2016.dł.2, dot. przedstawienia przez PROP opinii dot. pozycji taksonomicznej sokoła berberyjskiego, która ma być pomocna w rozpatrzeniu wniosku o wydanie zezwolenia na krzyżowanie w niewoli sokołów: – samca będącego hybrydą sokoła wędrownego *Falco peregrinus* i sokoła berberyjskiego *Falco pelegrinoides*, z samicą sokoła wędrownego *Falco peregrinus*, Komisja Państwowej Rady Ochrony Przyrody ds. Zwierząt wyraża przekonanie, że sokół berberyjski stanowi odrębny gatunek w znaczeniu przepisów krajowych i międzynarodowych, a jego sztuczne krzyżowanie z sokolem wędrownym stanowi potencjalnie zagrożenie przyrodnicze. W związku z tym Komisja wyraża negatywną opinię na temat możliwości wydawania zezwoleń na krzyżowania ptaków z wyżej wymienionych taksonów do celów sokolniczych. Opinia ta ma zastosowanie także do innych, podobnych wniosków.

UZASADNIENIE

Poglądy na temat odrębności taksonomicznej sokoła berberyjskiego *Falco pelegrinoides* (Barbary Falcon) są niejednolite. Pierwotnie gatunek został opisany przez Temmincka 1829, później wydzielono w jego ramach dwa podgatunki: *F. pelegrinoides pelegrinoides* oraz *F. p. babylonicus* (por. Ferguson-Lees i Christie 2001). Forsman (2007), White i in. (2013), podobnie jak Global Raptor Information Network (2010) i BirdLife International (2016), traktują go jako podgatunek *Falco peregrinus*. Niektóre współczesne źródła traktują go jednak odrębnie – np. w drugim wydaniu Die Greifvogel Europas (Mebs i Schmidt 2014) jest wyróżniony Wustenfalke *Falco (peregrinus) pelegrinoides*, choć w wydaniu pierwszym nazwano go *Falco pelegrinoides*, czyli bardziej stanowczo jako odrębny gatunek. W obrocie międzynarodowym regulowanym przez Konwencję Waszyngtońską (CITES) takson ten także traktowany jest jako osobny gatunek (za pozycją referencyjną: Dickinson 2003). Rozstrzygnięcie statusu taksonomicznego (gatunek czy podgatunek) nie ma jednak merytorycznego znaczenia dla rozpatrywanej sprawy. Bez wątplenia sokół berberyjski różni się od sokoła wędrownego nie tylko genetycznie, ale także anatomicznie, morfologicznie i pod względem różnych cech zachowania. Choć w niewoli taksony te udaje się krzyżować, w naturze do hybrydyzacji dochodzi zapewne bardzo rzadko ze względu na odmienne terminy odbywania godów.

Zgodnie z art. 5 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody pod pojęciem „gatunek” używanym w tej ustawie należy rozumieć zarówno gatunek w znaczeniu biologicznym, jak i każdą niższą od gatunku biologicznego jednostkę systematyczną, populację, a także mieszańce tego gatunku w pierwszym lub drugim pokoleniu. W przedmiotowej sprawie występują więc dwa odrębne „gatunki” w znaczeniu ustawowym. Definicja ta jest także zgodna z podejściem stosowanym w prawie międzynarodowym (CITES, CBD). Rozstrzygnięcie, czy taksony te pod względem biologicznym są odrębnymi gatunkami czy podgatunkami, nie ma znaczenia merytorycznego ani prawnego w odniesieniu do dopuszczalności ich krzyżowania. Zgodnie z art. 119 a ust. 1 ustawy o ochronie przyrody zabrania się rozmnażania zwierząt uzyskanych w wyniku krzyżowania i krzyżowania zwierząt z gatunków objętych ochroną gatunkową, a także z gatunków obcych i łownych, z innych gatunków, a także ze zwierzętami z form i odmian hodowlanych, bez zezwolenia Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Celem tego generalnego zakazu jest zapobieżenie potencjalnym negatywnym skutkom przyrodniczym, jakie może spowodować taka hybrydyzacja. Skutki te mogą mieć miejsce przede wszystkim w przypadku przedostania się takich hybryd do środowiska. Na podstawie ust. 4 tego samego artykułu GDOŚ może odmówić wydania zezwolenia na takie krzyżowanie, jeżeli wnioskowana czynność stwarza zagrożenie dla rodzimych gatunków lub siedlisk przyrodniczych. Zezwolenia mogą więc być wydawane przede wszystkim wówczas, gdy zagrożenie jest nieznaczne: np. hybrydyzacja dotyczy taksonów obcych, które nie mają szans na przeżycie w polskich warunkach klimatycznych, albo prowadzona jest w takich warunkach, że ryzyko uwolnienia się okazów jest znikomo małe. Ustawa dopuszcza także możliwość wydania zezwolenia mimo istnienia potencjalnego zagrożenia. Należy przyjąć, że dotyczy to sytuacji, w których potencjalne korzyści (np. naukowe czy dotyczące uzyskania produktu o istotnym znaczeniu medycznym) znacząco przewyższają nad zagrożeniami. Z żadną z tych sytuacji nie mamy jednak do czynienia w przypadku krzyżowania ptaków do celów sokolniczych.

W Polsce w wyniku realizacji wieloletniego „Programu Restytucji Sokoła Wędrownego *Falco peregrinus peregrinus*” powstaje coraz więcej naturalnych stanowisk „czystej formy” sokoła wędrownego (z podgatunku nominatywnego). Autorzy Projektu Krajowego Programu Ochrony Sokoła Wędrownego *Falco peregrinus* w Polsce (Sielicki & Sielicki 2016) podnoszą wagę zabezpieczenia spójności genomu populacji dzikiej i w hodowlach krajowych, zaznaczając, że do celów reintrodukcyjnych mogą być wykorzystywane wyłącznie sokoły wędrowne nominatywnego podgatunku. Uwolnienie do środowiska hybrydy – zwłaszcza przy tak niewielkiej populacji jak obecna, może mieć znacząco negatywny wpływ na powodzenie programu i stan populacji tego gatunku. Ze względu na mobilność tych ptaków negatywne oddziaływanie może mieć także znaczenie transgraniczne. W związku z powyższym Komisja PROP ds. Zwierząt uznaje, że wnioskowana czynność (hybrydyzacja i niemożliwe do wykluczenia niebezpieczeństwo ucieczki z hodowli ptaków z domieszką genów innego taksonu, a zarazem zdolnych do rozmnażania się i dawania płodnego potomstwa) może stwarzać zagrożenie dla pieczołowicie odbudowywanej (w Polsce i Europie) przez sokolników od połowy lat 80. XX wieku populacji gatunku sokoła wędrownego *Falco peregrinus peregrinus*. Należało więc rozstrzygnąć jak we wstępie.

dr Sabina Pierużek-Nowak
przewodnicząca Komisji PROP ds. Zwierząt

Cytowana literatura:

- BirdLife International. 2016. IUCN Red List for birds. Downloaded from <http://www.birdlife.org> on 01/04/2016.
- Dickinson, E.C. (ed.) 2003. The Howard & Moore Complete Checklist of the Birds of the World. 3rd Edition. Christopher Helm. London.
- Ferguson-Lees J., Christie D. A. 2001. Raptors of the World Front Cover. Houghton Mifflin Harcourt, Nature, 992 ss.
- Forsman D. 2007. The raptors of Europe and the Middle East: a handbook of field identification. London: T & AD Poyser.
- Global Raptor Information Network. 2010. Species account: Peregrine Falcon *Falco peregrinus*. Downloaded from <http://www.globalraptors.org> on 19 Dec. 2010.
- Mebis T., Schmidt D. 2014. Die Greifvögel Europas, Nordafrikas und Vorderasiens. Biologie, Kennzeichen. Bestände Frankh-Kosmos Ver.Stuttgart, 494 ss.
- White C. M., Cade T. J., Enderson J. H., Ellis A. 2013. Peregrine Falcons of the world. Barcelona, Spain: Lynx, 379 ss.

Do wiadomości:

- Członkowie PROP
- a/a